puose (k. Nr. 1, 5, 7, 9, 15, 17) ir 1 atsitiktinė. Tai Aleksandro pusgrašiai, Albrechto Jono Lenkijos pusgrašis, Žygimanto Senojo pusgrašis, Žygimanto Augusto Lietuvos pusgrašis, denarai ir dvidenaris, Stepono Batoro Rygos šilingas. Kapuose monetos rastos tarp odinių piniginių liekanų, kartais kartu su žiedais. Piniginės kapuose aptiktos ant krūtinės, prie kaukolės, prie šono.

Ištirtieji kapai datuojami XVI–XVII a. pradžia.

Danutė Bešėnienė

GAJŪNŲ (BIRŽŲ RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1978 METAIS

Gajūnų senkapis yra Biržų rajone, Parovėjos apylinkėje, apie 0,5 km į Š nuo Gajūnų kaimo centro, prie kelio į Biržus.

Senkapis buvęs nedidelėje kalvoje. Iš P ir R pusių ją supo pievos, V dalyje buvo ūkio karvių gardas, Š – Petro Vaitkevičiaus sodyba. Senkapio R, V bei Š dalyse matyti gilios duobės. Prieš 15 metų iš senkapio buvo vežamas žvyras, todėl didelė senkapio dalis buvo sunaikinta. Uždraudus vežti žvyrą, dalis iškastų duobių buvo užlygintos buldozeriu užstumiant žemes iš aukštesnės senkapio vietos.

1978 m. PKI ištyrė minėtą senkapį. Rasta 140 kapų. Didesnė kapų dalis aptikta 15–55 cm gilumoje ir tik apie 20 kapų – 80–120 cm gilumoje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Mirusieji laidoti nedeginti, mediniuose karstuose, aukštielninki, ištiestomis kojomis, dažniausiai galva į PV. Tik 13 mirusiųjų buvo palaidoti skirtinga kryptimi (10 –

galva į V, 1 - į ŠV, 1 - R ir 1 - į ŠR). Rankų padėtis įvairi, daugumoje kapų rankos buvo sudėtos virš dubens.

Įkapės rastos 62 kapuose. Jas sudarė daugiausia monetos, kurios aptiktos 52 kapuose. Monetų skaičius kapuose įvairus: nuo 23-37 monetų (kapai Nr. 12, 72) iki vienos (kapai Nr. 8, 23, 86, 113). Monetos randamos prie mirusiojo galvos ir rankos (kapai Nr. 31, 61), po galva ir prie kojos (kapai Nr. 27, 66) bei iš abiejų galvos pusių (kapas Nr. 110). Pastarajame kape prie galvos rastos dvi nedidelės odinės piniginės. Piniginėje, kuri gulėjo kairėje galvos pusėje, buvo 3 monetos, dešinėje - 7 monetos. Kartais prie monetų buvo randamos medžiaginių ir odinių piniginių liekanos.

Iš viso senkapyje buvo rastos 408 monetos. Tai Zigmanto Vazos Lietuvos ir Lenkijos šilingai, dvidenariai bei pusantrokai, Žygimanto Augusto ir Stepono Batoro dvidenariai, denarai, pusgrašiai, Kazimiero Jogailaičio, Aleksandro, Jono Albrechto, Žygimanto Senojo ir pusgrašiai, Jono Kazimiero šilingai, Švedijos valdovų Gustavo II Adolfo trečiokas ir Rygos šilingas. Karolio X Gustavo, Kristinos Rygos ir Livonijos šilingai, Karolio XI šilingai, Prūsijos - Georgo Vilhelmo pusantrokai, Alberto II grašis, Volterio fon Plettenbergo Rygos miesto šilingai ir Vokietijos - Jülich-Cleve-Berg hercogystės Vilhelmo heleriai.

Darbo įrankių kapuose nerasta. Perkasoje 14 buvo rastas atsitiktinis kriauninis peiliukas tiesia nugarėle.

Papuošalų aptikta labai nedaug. Tai žalvariniai žiedai, kurie rasti 11 moterų ir vyrų kapuose. Žiedai buvo paplatinta priekine dalimi, puošti įrėžtais rombeliais, ir

juostiniai bei su akute. Jų skaičius kape siekia nuo 1 (kapai Nr. 2, 6, 31, 59, 73) iki 6 (kapas Nr. 66).

Segės buvo 3. Dvi nedidelės širdelės formos segės rastos moterų kapuose Nr. 41 ir 93 ir viena aguoninė segė buvo vyro kape Nr. 10 prie galvos. Kartu gulėjo geležinė grandinė ir diržo sagtis.

Vaikų kapuose Nr. 30 ir 87 rasta po žvangutį.

Moters kape Nr. 36 aptikti 692 mažyčiai mėlyno stiklo karoliukai.

Iš retesnių įkapių paminėtinas kape Nr. 113 rastas miniatiūrinis stiklinis indelis aukštu kakleliu.

Rastos monetos rodo, kad Gajūnų senkapyje buvo laidojama XVI-XVII a.

Stasys Juodelis

KUPIŠKIO RAJONO SENKAPIŲ TYRINĖJIMAI

Didelę dalį Kupiškio rajono archeologinių paminklų sudaro senkapiai. Kai kurie iš jų gerokai apardyti. Dažnai neaišku, ar juose liko kas saugotino, ar jie turi ką nors bendro su archeologija. Kai kurie rajono ūkiai, nenorėdami saugoti tokių neaiškių paminklų, sutiko finansuoti nedidelės apimties senkapių archeologinius kasinėjimus. Tuos kasinėjimus nuo 1977 m. atlieka Rokiškio kraštotyros muziejus su Kupiškio kraštotyros muziejumi. 1978 ir 1979 m. tyrinėti 6 senkapiai.

Laukmiškių senkapis (Palėvenėlės apylinkė) kasinėtas 1978 m. Pasakojama, kad, pradėjus arti Lėvens šlaito pakraščius, vanduo išplaudavęs žmonių griaučius, prie ku-